

„ČASOVÝCH ÚVAH“
SVAZEK 264.

V. SKÁLA:

GÍRKEV
ČESKOSLOVENSKÁ

SIMON

1920

VYDÁVÁ „TISKOVÉ DRUŽSTVO“
V HRADCI KRÁLOVÉ (ADALBER-
TINUM). — CENA 70 HAL.

„ČASOVÝCH ÚVAH“ SVAZEK 264.

V. SKÁLA:

CÍRKEV ČESKOSLOVENSKÁ.

1920.

NAKLADATEL: »TISKOVÉ DRUŽSTVO« V HRADCI
KRÁLOVÉ (ADALBERTINUM).

419810

TISKEM BISKUPSKÉ KNIHTISKÁRNY V HRADCI
KRÁLOVÉ.

Církev Československá.

Píše V. Skála.

Pravý účel církve Kristovy.

Dne 8. ledna 1920 byla konána v Národním domě na Smíchově schůze Klubu reformního duchovenstva. Sešlo se kněží na 150 z Čech, Moravy i Slezska. Po delší debatě došlo k tajnému hlasování, má-li se ustaviti církev národní, schismatická (rozkolná). Někteří z přítomných měli plné moci, takže odevzdáno 211 lístků; z nich bylo odevzdáno 140 pro schisma, proti 66 a prázdných bylo 5 lístků. Pak přečetl dr. Farský, jeden z předáků Klubu, návrh organizačního řádu nové církve; řečeno, že se bude nazývati československou.

Pak v českých denících vyšlo svolání výboru nové církve k národu, sepsané 10. ledna 1920. Praví se zde: »Úkolem církevního výboru jest, v jednotě s kulturními činiteli laickými v národě a za pomoci reformního duchovenstva organisovati církev československou, upravití zatímní řád výchovný a bohoslužebný, ujednati zatímní poměr církve československé ke státu a k církvi římskokatolické a pracovati k brzkému svolání církevního sněmu.« Přidána jest výzva, aby se jednotlivci odhlašovali z církve římské a přihlašovali se do církve československé.

Vzhledem k těmto událostem jest potřebí míti na pilném zřeteli vlastní úkol skutečné církve Kristovy. Ježíš nezakládal novou církevní společnost vůli mocnému politickému rozmachu israelského

lidu a na výboj proti národům jiným. Naopak přikázal sv. apoštolům, aby učili všechny národy; prokazoval dobrodiní i nežidům (na př. setníku pohanskému a ženě kananejské). Ačkoli Spasitel vřele miloval i svou pozemskou vlast, snažil se prostřednictvím nové církve ostny národnostních svárů ulomiti; jeho přáním bylo, aby církve národy sbratřila.

Hlavním úkolem církve Kristovy jest šířiti a zvelebovati království boží na zemi a připravovati duše ke vstupu do nehynoucího království božího v nebi. Církve jest ustanovena k tomu, aby uchovála neporušitelně boží zjevení až do skonání světa. Tato společnost má prohlašovati za přední úkol opravdového křesťanského života čest a slávu boží a spasení duše lidské; druhým, podružným cílem je tu starost o blaho pozemské, pokud spásu duše není na překážku.

Tím, že přední úkoly církve jsou jiné než úkoly společností světských, nepodceňuje katolík práce a cíle jiných ušlechtilých a nutných sdružení. Na př. sdružení hospodářské nebo některá organisace stavovská nejsou naprosto na odpor Národní jednotě pošumavské nebo spolkům vzdělávacím. Zrovna tak církve není na odpor ušlechtilým snahám vlasteneckým; naopak její Desatero přímo zavazuje k milování soukmenovců a rodné země. Ale proto ještě církve nesmí kiesnouti na pouhou přízdobu nacionálních proudů a na pouhou služku všeho, co se nazývá národním. Vždyť často jest označena přívlastkem »národní« věc, která netoliko odporuje Kristovu učení, ale která zároveň aspoň nepřímou zdravý rozvoj národnosti porušuje. Křesťanská církev ztratila by vlastně důvod k své

existenci, kdyby se spokojila s úlohou pouhé příkrasy národního života. Stávala by se společností tím zbytečnější, čím horlivěji by schvalovala každý podnik, každou řeč zodpovědných zástupců lidu. Právě za nynějších veřejných nesnází jest zřejmo co nejjasněji, že ke skutečnému blahu národa nestačí volba a chvála politických zástupců a — že jest tu potřebí společnosti, která burcuje obecně svědomí a posiluje pocit mravní zodpovědnosti netoliko před lidmi, ale i před Bohem; to však nemůže činiti s žádoucím úspěchem společnost příliš závislá na moci nebo milosti světské.

Církev Kristova ostříhá Zjevení platné pro všechny národy; toto Zjevení poučuje všechny lidi stejně o vzniku, podstatě, významu, požadavcích a účelu jak lidstva tak náboženství. Předměty péče skutečné církve Kristovy jsou věci božské, nadsmyslné, nebeské, nadpřirozené. Na předním místě vysvětluje naše vztahy k Bohu, k věčnosti. Aby mohla toto své poslání řádně plnit, musí býti jednotná, musí míti jednu viditelnou hlavu. Kdyby měla tolik hlav, kolik jest národů, vzniklo by brzy povážlivé tříštění netoliko správní, ale i věroučné a mravoučné, až by církevní autorita byla zcela znevážena. Takové tříštění církevní by nepřispívalo k zmohutnění národů, nýbrž naopak ke zdvojeným zápasům, k stupňování nekřesťanského šovinismu, k vzrůstu militarismu a k velikým škodám všech národů proti sobě stojících.

Pravá církev Kristova nesmí býti majetkem národa jednoho a tím zbraní tohoto národa proti národům jiným. Tato církev má náležitosti jak evropským národům tak Eskymákům, Japoncům a národům africkým. Proto se také nazývá obecnou

čili katolickou. Jako jest pro všechny národy pravda Kristova Zjevení stejná, tak jest pro všechny táž církevní společnost, jež tuto neporušitelnou pravdu střeží.

Poměr našeho národa k církvi obecné v dobách knížecích.

Předem pravíme, že skutečná samostatná církev národní neexistovala od nejstarších dob do roku 1920 v zemích českých nikdy.

Naši pradávni předkové dobře pochopili, že by se jim zcela samostatné církevní útvary nebyly staly národní záchranou, nýbrž hrobem. Baltičtí Slované právě proto, že houževnatě lpěli na vlastní zastaralé náboženské a církevní tradici, po dlouhých a marných zápasech zanikli. Zato však slovanskí kmenové, sídlící ve Velké Moravě a v české kotlině, zachránili svobodný vývoj svého národního svérázu právě vstupem do církve obecné. Sám Palacký poznamenal: »Že Čechové zanikli osudu Obodritův, Luticův, Ratarův a jiných pokrevenců svých, za to nejvíce děkovati mají včasnému a upřínnému pokřestění svému.« (Dějiny I/1, 229.)

Ve Velké Moravě slavný panovník Mojmir (jehož jméno připomíná po prvé roku 830) měl proti církvi katolické ruce zcela volné. Ani se neví, zdali byl sám křesťanem. Ale tolik jisto, že nebránil propagandě církve katolické ve vlastním území. Současný moravský vévoda Prívina, ačkoli sám byl pohanem, dal vysvětití r. 830 od solnohradského arcibiskupa křesťanský chrám. Oba jmenovaní panovníci uvědoměle rozšiřovali zájmovou

oblast církve katolické. Neutvořili křesťanské církve národní, třebaže k tomu měli plnou svobodu.

Pod střechem církve obecné přiváděl své poddané i Rastislav (Rastic), který vládl od r. 846. Právě proto, aby oslabil vliv východofrancký (německý) na moravská území, snažil se vstoupiti s papežskou stolicí ve styky bezprostřední. Usiloval za pomoci Říma zříditi zvláštní diecési moravskou, která by nepotřebovala kněží německých, ale spojila by se s papežskou stolicí přímo. Když však tento plán žárlivostí vlády germánské byl zmařen, poprosil Rastislav (kolem r. 862) císaře Michala III., aby byli vypraveni na Moravu učitelé vykládající zásady křesťanské víry srozumitelně. Přibyli tedy na Moravu (nejspíše r. 863) svatí Konstantin (Cyril) a Metod. Účel příchodu jejich byl výhradně misijní. Myšlenka slovanské liturgie vznikla nikoli v hlavě Rastislavově, nýbrž v hlavě učeného a důmyslného Konstantina. Slovanští apoštolé cítili živý odpor k politické a hospodářské hrabivosti germánské; pozorovali, že germánští pokřtění velmoži holdují dále neřestem pohanským a že svémocně řídí věci církevní bez ohledu na vůli papežské stolice. Tedy slovanská liturgie měla býti Moravanům vhodnou podporou k emancipaci od živlu germánského a k těsnějšímu spojení s Římem, který podporoval blahodárnou reformaci a rozvoj mravnosti vpravdě evangelické. Vždyť také Soluňští bratři ve srozumění s Rastislavem spěchali do Říma, aby si vyžádali schválení a podporu hlavy církve obecné.

Ušlechtilé plány Metodovy však brzy byly mařeny netoliko germánskou zlobou, ale i nepřízní mocného Svatopluka, který nedbaje napomínání Metodova, žil rozmařile dle příkladu velmožů západních a krutě utiskoval i své slovanské poddané. Po smrti Metodově († 885) nastalo docela v říši velkomoravské kruté pronásledování těch žáků Metodových, kteří se nechtěli odpřisáhnouti slovanského obřadu.

Český kníže Bořivoj, který ještě nebyl ústředním vladařem všech kmenů českých, byl pokřtěn od sv. Metoda někdy před r. 885. Křestní akt znamenal ovšem rozšíření působnosti arcibiskupství moravského na území Bořivojovo. Sám Svatopluk brzy upevnil svou moc nad Čechami. Když však r. 894 zemřel, odpadli od Velké Moravy jak Čechové tak polabští Srbové. Kolem r. 907 byla říše vyvrácena, čímž ovšem ještě více poklesl význam slovanské liturgie. Tolik z církevních dějin velkomoravských patrně, že o samostatnou církev národní neusilovali ani stoupenci Metodovi ani Svatopluk a jiní protivníci slovanské liturgie. Římského papeže uznávali za nejvyšší viditelnou hlavu pravé církve Kristovy všichni. Znárodnělé řády zaváděli Soluňští bratři s dovolením papežského stolce.

Po pádu říše velkomoravské brzy v Čechách latina nabyla vrchu; Čechové přiklonili se dobrovolně k Řeznu. Forma křesťanských řádů vyvíjela se u nás dle vzoru německého. Světští vladaři spravovali církevní věci libovolně, poroučeli kněžím jako sluhům a pramálo dbali přání a pokynů vzdáleného Říma. České křesťanstvo však uzná-

valo aspoň formálně nad sebou moc nejprve katolického biskupa řezenského a po založení pražského biskupství (r. 973) vrchní pravomoc katolického arcibiskupa mohučského. Při tom svorně Čechové vyznávali, že nejvyšší hlavou církevní společnosti jak české tak německé jest římský papež. Také za těžkých zmatků církevních Čechové prosili papežskou stolicí za rozhodnutí. Když však Řím chtěl mocně zasáhnouti u nás ve prospěch zdravé reformace, Čechové utíkali se o příchranu k Mohuči. Šlechta totiž váhala rušiti pohanské zlozvyky domáci a příliš houževnatě lpěla na velikých důchodech, které jí plynuly z církevního majetku nemovitého i ze štolových a jiných poplatků poddaného lidu.

Teprve energický biskup pražský Ondřej (1214 až 1224) vybojoval ve spojení s Římem svému kněžstvu svobodu aspoň tím, že stanoveny a zpečetěny lepší právní řády. Faktické osvobození kněžstva pokračovalo na jednotlivých panstvích jen zvolna. Vždyť ještě vlastenecký biskup Jan z Dražic (počátkem XIV. století) byl nucen zakročiti rázně proti patronům, kteří najímali kněze jako čeled' na dobu jednoho roku a vyháněli z far ty, kteří se jim otrocky nepodřizovali.

Jakkoli v knížecí době církev u nás byla ve skutečnosti skoro samosprávná, nebylo ji možno nazvati církví národní. Trvala dobrovolně ve spojení s Mohučí. Polovic biskupů průběhem dvou století vybrali čeští knížata z Němců. Liturgie latinská se v ní zakořenila pevně přičiněním samých českých politiků — a to i v těch místech, kde kněží latině jen zcela nedostatečně roz-

uměli. Do českého státu od knížete a velmožů povoláváno mnoho cizích mnichů; založena zde řada velikých klášterů, které měly své vrchní představené daleko za hranicemi. To byl také důkaz, že Čechové neusilují o zavedení význačného národního svérázu ve svém církevním životě. Od Říma nechtěli se formálně oddělit ani tehdy, kdy došlo k prudkým konfliktům o správní moc mezi papežskou stolicí a českými politiky.

Pokud česká církev tehdy houževnatě odpírala některým řádům římským, škodila tím netoliko svému kněžstvu, ale zdravému rozvoji národa vůbec. Tudíž ono jakési znárodnění církve není žádnou chloubou české historie.

Poměr českých reformátorů ve XIV. století a mistra Husa k církvi obecné.

Bylo by zbytečno dokazovati, že český stát v době lucemburské (ve století XIV.) byl v nejtěsnějším spojení s Římem. Vždyť právě podporou papežské stolice země koruny české zmohutněly jako nikdy předtím aniž kdy potom.

Ti reformátoři, kteří v druhé polovici století usilovali o nápravu církevních zlořádů, naprosto neměli v plánu zevnější církevní rozkol. Proslulý filosof Tomáš Štíttný spisoval náboženské úvahy česky s úchvalou církevních představených. Matouš z Krakova netoliko netíhl k schismatu, ale žádal, aby sama papežská kurie odstranila špatné biskupy a dobré dosadila. Káral rozchvacování statků církve katolické od světských pánů. Milíč z Kroměříže radil papeži, aby svolal obecný koncil.

Kázali latinsky a německy. Spěchal k papeži pro poučení, zdali v něčem proti katolické víře nebloudí. Mistr Vojtěch Raňkův měl o papežství některé názory nesprávné, ale reálních plánů na roztržku církevní neměl. Mistr Matěj Václav z Janova zůstal věrným stoupencem legitimního papeže Urbana VI. Hněval se, že vzdoropapež Klement VII. ruší církevní jednotu. Káral neposlušnost mnichů k představeným a přílišné přátelení biskupů s pány světskými.

A což sám Hus a jeho osobní přátelé? Ti si nevymyslili svéráznou nauku českou ani zvláštní české církevní řády, nýbrž byli velikými ctiteli cizího viklefismu. V listě z r. 1411 Hus blahoslaví viklefisty anglické jako učitele méně učených Čechů. Hus prohlašoval, že mu Viklef »otevřel oči« a učil jej »srozuměti Písmu«. Úlomek kamene z hrobu Viklefova byl v Čechách uctíván jako svatý ostatek. Hus naprosto nechtěl viklefismem izolovati český národ od ostatního křesťanstva, nýbrž si přál, aby viklefské zásady prokvasily celou církev obecnou. Přísně a příkře odsuzoval ty theology, jejichž učení pokládal za porušení nauky církve obecné. Ovšem sveden jsa Viklefem, v některých bodech pokládal za všeobecnou křesťanskou pravdu něco jiného než Řím. Napsal, že ctí všechny obecné a zvláštní sněmy církevní. Nepřipravoval praktických cest k přerušení styků pražského arcibiskupství s Římem. Vždyť sám nejmocnější ochránce Husův Václav IV. zcela určitě hleděl zachovati jednotu národa s papežskou stolicí. Hus pozoroval, že národní solidarita jeho náboženskou činností se neutvrzuje, nýbrž že naopak národ se tříští. Také napsal, že církevní rozštěpení národa

nemůže býti uspáno. Jaké by to tedy byly přípravy k založení církve národní, jestliže již počátky prozrazovaly, že velká část národa proti rozkolu reptá?

Hus r. 1413 v návrhu na smír viklefishů s konservativci napsal významná slova: »Království české zůstaniž při právech, svobodách a obecných zvycích, jimž se jiná království a země těší k spokojenosti své v jakýchkoli schváleních, zamítáních a jiných jednáních, vztahujících se k svaté matce obecné církvi.« Tedy Hus ani nežádal o žádné výsady svého národa v církvi obecné, nýbrž s hlediska právního stavěl české království do jedné linie s jinými státy katolickými, věnnými papežské stolicí.

Hus napsal, že více miluje cizozemce užitečného církvi svaté než bratra ne tak užitečného. Jinde prohlásil, že cizinec Boha milující byl by mu milejší než vlastní bratr, osvědčující lásku k Bohu menší. »Proto kněží dobří Engliši jsou mi milejší než nestateční kněží čeští, a Němec dobrý milejší než bratr zlý.« Takhle již z důvodů taktických napsal by žádný theolog, který by hodlal založiti církev národní.

Hus docela zcela rozhořčeně odmítal žalobu tvrdící, že rozněcuje kázáním svár mezi Čechy a Němci. Jinde napsal, že nebyl příčinou odchodu některých německých mistrů z Prahy. O německých studentech prohlásil: »Nebyli vypuzeni nějakým člověkem, ale vlastní přísaha je vypudila.«

Hus před odchodem do Kostnice nalepoval vyhlášky i německé, na cestě s Němci se srdečně bránil; dával v listech průchod velikému potě-

šení nad těmi Němci, kteří jeho theologickým názorům přisvědčovali. Konstatoval, že k němu mezi Němci v říši není nepřátelství většího než u obyvatelů království českého.

Arcibiskupa rodem Čecha (Zbyňka Zajíce) Hus se svou družinou obvinil z kacířství právě — u římské stolice. Tak by si počínal uvědomělý rozkolník? K svatokupeckým nástupcům Zbyňkovým (Albíkovi a Kunrátovi) si počínal Hus mnohem šetrněji, ačkoli byli rodem Němci. Hus a Jeroným činili viklefismu rozsáhlou propagandu v daleké cizině, chtějíce naklonit k církevním změnám všechny národy katolické. Tak si nepočínají občané, kteří chtějí jeden národ od celku církve obecné oddělit.

Hus při odchodu do Kostnice netoliko neuspořádal nějakou organizační síť nové církevní organizace, nýbrž ani neoznačil, kdo by ho měl zastupovati jako přední autorita nějakých notorických odštěpencův. Odvolával se k arcibiskupovi, kardinálům, papeži, k církevnímu sboru jako k církevním právoplatným autoritám. Nikoli však ke králi nebo k národu svému.

V Kostnici nepřál si církevního rozkolu, nýbrž snažil se nakloniti k svým názorům celý sněm. Prohlásil tam: »Přišel jsem k celému koncilu.« Jindy: »Hotov jsem pokorně poslechnouti sboru a dáti se poučiti . . . chci státi pokorně k rozhodnutí svaté matky církve, jako každý věrný křesťan má státi.« Cestou k popravě nevolal »Pryč od Říma« Zato znovu a znovu ujišťoval, že kacířem není, že bludům neučil. Kdyby chtěl založiti církev partikulární (částečnou) jako Luther, nebyl by vůbec do Kostnice jel. Jestliže se od církve různil svou věroukou podstatně, neměl na mysli založení církve zvláštní,

rozštěpení církevní administrativy, emacipace viklefistů od církve obecné. Nebyl si ani dobře vědom dosahu své opoziční cesty.

Stanovisko husitské k církvi katolické.

Po upálení Husově ozvaly se prudké protesty české šlechty a vyhánění kněží ti, kteří nechtěli podávati pod obojí způsobou. Ale v protestním listu ze dne 2. září roku 1915 česká šlechta napsala: »Položíme stížnosti své u budoucího papeže, jemužto i bohdá . . . poslušenství povinné učiníme.« Kacířství (zvláštní nějakou národní věrouku) prohlašovali čeští aristokraté zřetelně za nepřipustnou hanbu, za zradu učení církve obecné. Čeští viklefisté chtěli, aby laický kalich byl přijat od všeho křesťanstva. Vždyť byl v Čechách zaveden i za podpory bludařů německých. Od konservativních kněží v Praze bylo žádáno, aby posluhovali svátostmi viklefistům. Německý arcibiskup Kunrát z Vechty vládl dále. Král zastával se pronásledovaných kněží konservativních. Pobitím novoměstských konšelů r. 1419 náboženská revoluce ohlásila se hlučně, ale nesmířitelní radikálové tvořili mezi samými husity dotud malou menšinu.

Pak celá řada samých kališných šlechticů táhla se Sigmundem proti Praze. Husité vyjednávali o církevní smír se Sigmundem napřed v Kutné Hoře a pak krátce před bitvou na Vítkově. Ba i po svém vítězství na téže hoře (14. července 1420) znovu začali se smlouvat s representanty katolicismu. Jednání se rozbilo o různost víry o kalichu.

Z toho patrně, že husité nechtěli utvořit zvláštní církev protifilmskou.

Čeští protivníci kalicha byli z Prahy vypuzeni, ale Němci přijímající pod obojí, obdrželi na Starém městě kostel, aby tam měli služby boží a kázání ve vlastním jazyku. Husité činili propagandu svým náboženským názorům listy latinskými a německými v daleké cizině (v Německu, Nizozemsku, Polsku, v Uhrách a jinde).

Mírní husité pražští vyjednávali o dohodu s centrem církve katolické horlivě jak za války tak průběhem celého sta let ještě po válce. Věřili, že pravá církev »jest rozlitá po všem světě.« Podrželi sedm svátostí. Věřili, že svátostné oleje (ke křtu, posled. pomazání) smí světití jen biskup posloupnosti apoštolské. Proto si tyto oleje vyprošovali na vzdálených biskupech katolických. Platné posvěcení kněze mohl vykonati dle husitského přesvědčení rovněž jen biskup posloupnosti apoštolské. Proto husitská konsistoř posílala své svěcence hlavně do Itálie. Tito kandidáti před biskupem-světitelem různost víry zakrývali: učinili vyznání víry ve smyslu katolickém. Když se pak vrátili do Čech, vyslovovali úředně před konsistoří lítost nad svým »zapřením« kalicha, slibující věrnost víře kališné. Tedy kališný kněz raději volil dvojí formální odpad, než by byl prohlásil proti katolickému věročlánku, že biskup posloupnosti apoštolské kandidáta kněžství světití nemusí.

S oslňující pompou v Čechách byli vítáni biskupové katoličtí, kteří se uvolili posluhovati svátostmi kališníkům. Správce církve husitské Rokycana dlouhá léta usiloval o to, aby byl Římem uznán a posvěcen za pražského arcibiskupa. I po strašném novém krvavém konfliktu kališníků s ka-

tolíky za Jiřího z Poděbrad (korunovaného katolickým obřadem) vyjednávali kališníci s Římem dále o spojení.

Všecky tyto i jiné četné okolnosti svědčí, že husité nechtěli tvořiti zvláštní církev národní, ačkoli hlavně ve třech bodech se od nauky církve obecné odchýlili. (Věřili: 1. že jest ke spáse nutno přijímati pod obojí; 2. že jest povinností podávati Nejsvětější svátost pod obojí hned nemluvňatům po křtu; 3. ctili Husa jako světce.)

Kněžstvo husitské, zbaveno jsouc ochrany Říma, bylo vydáno na milost i nemilost mocných laiků, kteří se k němu chovali jako k čeládce. Ujařmené a ožebračené kněžstvo své veliké úkoly morální a kulturní plniti svobodně nemohlo. Při ujařmování rolnictva musilo býti mlčelivým divákem. Zlořády v církvi husitské, nuceně znárodnělé, byly tak trapné, že skoro hned po válce se tvořila v národě oposiční Jednota českobratrská. Tato kritisovala kněze husitské velice nepříznivě a přerušila s nimi přátelské styky. — Tedy historická minulost není žádným lákadlem k rozkolu.

Nejmocnější křídlo radikálních husitů tvořili Táboři, kteří s církví obecnou smířiti se nechtěli. Ale tito naprosto neusilovali o církev národní. Prolévali velmi mnoho krve české, ale do svých vojenských řad přijímali spoustu cizích dobrodruhů, kteří se přidali formálně k jejich víře (Rusy, Poláky, Němce slezské, saské a bavorské). R. 1431 vydali obšírný manifest náboženský k Němcům. Při obležení Plzně r. 1434 byl již v tábořském vojsku větší počet cizinců než příslušníků národa českého.

Jaké tu tedy úsilí o nějakou církev národní? Ostatně v hlavní hymně tábořské »Kdož jste boží bojovníci« o vlasti a národě není ani slova.

Byla národní církví Jednota českobratrská?

Tato církev byla ovšem společností schismatickou. Vypověděla poslušnost jak církvi kališné tak katolické. Nadto upravovala si samou dogmatiku dle vlastního dobrozdání bez ohledu na věroučné články katolické a kališné. Ale chtěli Čeští bratři tvořiti zvláštní společnost národní? Vždyť do svého středu hned s počátku přijímali ochotně každého Němce, který přijímal českobratrské náboženské řády. Sama nauka Jednoty českobratrské se opírala o Viklefa, Valdenské a jiné bludařstvo cizí. V XVI. století českobratrská konfese se upravovala a opravovala stále ochotněji dle konfesí německých.

Valdenští Němci v Dol. Rakousích byli Čes. bratřím milejší než čeští kališníci. Prvního biskupa českobratrského světil biskup valdenský.

Valdenští r. 1480 byli v Braniborsku krutě pronásledováni z té příčiny, že udržovali s Jednotou přátelské styky. Českobratrští předáci (mezi nimiž byl i Němec Tomáš z Lanškrouna) pomohli oněm německým bludařům do Čech a na Moravu; tito Němci přistoupili k Jednotě, ale zachovali si svou národnost.

Čeští bratři tvrdili, že se chtějí spojovati s »křesťany pravými«, ať jsou tito kdekoliv. Proto roku 1491 vyslali čtyři své zástupce (mezi nimi Němce Kašpara) hledat pravé křesťany až do krajů východních.

Vynikající Čeští bratři pilně si dopisovali s Lutherem a r. 1533 prosili téhož, aby jejich náboženský spis »Apologie« vyšel s jeho doporučením.

S bratry vešli v čilé styky buď písemné nebo osobní cizí kacíři Wolfgang Muskulus, Kapito, Hedio, Sturm, Bucer, Kalvín a jiní. Bratrští předáci pokorně vyslýchali různé výtky vynikajících kacířů cizích a všelicos dle jejich pokynů opravovali.

Když r. 1547 odešel značný díl Bratří do vyhnanství do území markraběte braniborského, přijímali velice ponižující podmínky lutherských pastorů a dle německých rozkazů měnili netoliko své řády, nýbrž aspoň formálně i svou konfesi. Blahoslav hledal pro Jednotu ochranu Maxmilianovu prostřednictvím lutherského predikanta (kazatele) Pfausera a konferoval s lutherským theologem Flaciem Illyricem, s Melanchtonem a jeho synovcem Peucerem. Čeští bratři posílali své synky většinou nikoli na kališnou universitu pražskou, nýbrž na vzdálené sektářské university německé. Jednota spojovala se s německými sektáři stále těsněji. Tato asimilace po přijetí České konfese r. 1575 (sepsané hlavně na základech konfese augšpurské) šla tak daleko, že r. 1619 mladí kněží bratrští žádali, aby Čeští bratři zcela splynuli s českými lutherány.

Českobratrská jednota vykonala pro český jazyk a český národ vůbec skutky významné, ale národní církví (v moderním slova smyslu) býti nechtěla. Věděla velmi dobře, že vyvolená společnost Kristova není obmezena na jeden národ a že církev není na zemi jen k vůli tomu, aby byla příkrasou národního rozvoje.

A stál za Českobratrskou jednotou národ? R. 1575 prohlásil sám Bratr Černý za pouhý klep, světem jdoucí, že by bylo Bratří na šedesát tisíc. Tolik prý jich není. Faktum jest, že Jednota od svého vzniku až do Bílé hory čítala v Čechách a na Moravě mnohem méně členstva než čeští katolíci. Většina národa vrhla se do náruče lutheranismu, který byl mnohem méně národní než husitismus a českobratrství. Vždyť ruku v ruce s lutherstvím postupovala germanisace. Když českobratrský bohatý velmož Petr Vok z Rožmberka r. 1610 velikým odkazem umožnil zřízení vysoké školy sektářské v Soběslavi, byly jí předepsány řády dle vzorů německých. Rektorem tam byl jmenován Němec Michal Gehler, který si vzal za adjutory také Němce; na škole převládal ráz kalvínský.

Zkrátka přes všecky dobré vlastnosti, které Čeští bratří měli, nemá se jim v příčině českého svérázu přičítati více, než co osvědčovali zřetelně sami.

Za sektářského věku XVI. postupovala u nás kultura germánská. Její postup zastaven Bílou horou, po níž rychle vzkvétala v našich zemích kultura románská.

Jak navazují nynější odštěpenci na církve jmenované.

Pánové v svolání z 10. ledna 1920 napsali: »Aby konečně osvobozen byl duševní a náboženský život náš, a tím aby opět bylo očištěno i mravní, rodinné a sociální žití českého člověka na podkladě dosavadní křesťanské kultury, jak vyvinula se u nás svérázně zásluhou apoštolů soluňských Cyrila a Metoděje, Mistra Jana Husa a Českých bratří,

přikročilo duchovenstvo československé, sdružené v »Klubu reformního kněžstva«, na svém sjezdu 8. ledna 1920 ke zřízení samostatné církve československé.« Prozatímne se přijímá dosavadní náboženský řád církve římsko-katolické. Stěžejní zásadou církve jest svoboda svědomí a náboženského přesvědčení jednoho každého. Účast na službách božích jest dobrovolná. Veškeré služby boží konají se výhradně jazykem mateřským.

Tak že se má navazovati na jmenované vynikající vůdce náboženských hnutí v národě českém? Předně: Kde je ta svérázná křesťanská kultura nekatolická v národě našem? V samé pokrokářské »Čes. Svobodě« (v 1. čísle r. 1920) napsal Alfons Breska: »Stará nižší kultura husitská byla u nás překonána kulturou cizí ovšem, ale vyšší, kulturou španělskou a italskou. Neboť neklameš se, tato kultura byla opravdu vyšší. Co dnes vidíme na všech stranách, po všech městech českých v památkách uměleckých a budovách, děkujeme jen jí. Praha, krásná Praha, kterou všichni tak milujeme, vděčí za svou krásu, za své znobilisování, za svou vznešenost jen této cizí kultuře španělské a italské. A Praha právem nazývána dnes městem barokovým. A neklameš se opět, kultura husitská by nám ji nebyla znobilisovala (zvelebila).«

Zánik slovanské liturgie zavinili Čechové sami. Kultura husitská byla pouze zkomolenou, pokulhávající kulturou katolickou. Vždyť ostatně v XVI. století četní netoliko husité ale i lutheráni posílali své synky v Praze do školy jesuitské. Čeští bratři národnosti německé konali bohoslužby jazykem německým.

A byli snad husité zásadními nepřáteli latiny? Ačkoli byl Hus nadšeným vlastencem, sloužil v kapli betlémské mši sv. jazykem latinským a užíval při ní těchže rouch jako jiní kněží latinští. V téže betlémské kapli konána různá svěcení latinsky; ba ani obřady při pohřbu nebyly měněny. Zpěv liturgický byl převahou latinský. Tomáš Štítný hned s počátku počal spisovati česky; Hus však až do r. 1412 psal výhradně latinsky. Docela i listy přátelům Čechům vyhotovoval jazykem latinským. Teprve v posledních letech svého života z důvodů agitačních spisoval přepamátaná díla česká většinou dle předloh anglických a jiných cizích.

Hus na universitě i tehdy, kdy již německé studentstvo odešlo, zachoval latinu jako jazyk obcovací. I po skončení husitské války husitští a pak lutherští mistři pražské university přikazovali českému žactvu, aby mezi sebou rozmlouvalo latinsky. Ani na školách partikulárních (nižších) v husitském a pak protestantském století češtině zvláštní péče nevěnována. Znalost češtiny se ve školách prostě předpokládala; zato však i v oněch školách mnoho času se věnovalo nauce jazyka latinského. Čeští bratři učili se zvláště v druhé polovici století XVI. latině pilně; jestliže tu a tam se jevila přece jenom k tomu studiu nechuť, bylo to z bázně, aby synkové si příliš nezamilovali pohanskou moudrost, uloženou v latinských klasicích. Na své školy v Čechách Čeští bratři rádi povolávali učené cizince.

A což ty kališné bohoslužby? Zde nebylo žádného důsledného systému počesťovacího. Někteří kněží husitští sloužili mši sv. celou česky, jiní aspoň části recitovali po česku. Kdykoli se zdálo, že Řím přece jenom přijme husity do lůna církve o-

becné, hned se užívání latiny množilo, tak že leckde zbyl jen český text evangelia a epištoly. Českobratrský biskup Augusta r. 1543 vytýkal, že kališní mají v kostele zpívání více latinské než české. Kališný kněz hledíval se srovnati s literáty zpívajícími latinsky. Latina stala se panující při kališných oltářích zvláště od té doby, kdy administrátoři církve kališné stali se závislými na pražských arcibiskupech. Zkrátka dle okolností místa a času i dle vlastní záliby kališný kněz buď si vybral bohoslužebnost celou latinskou nebo českou anebo jazykově smíšeou.

Jestliže od Apoštolů soluňských česká kultura vyvíjela se svérázně, nekatolicky, proč pak slovanské založení Karla IV. nenalezlo dostatečného pochopení v národě? Otec vlasti založil Emauzský klášter k vůli oživení slovanské liturgie a slovanského písemnictví. Hus však se o tento odkaz nestaral a husité dopustili zhynutí proslulého odkazu, ačkoli onen klášter dostali do vlastních rukou.

Tedy zavádí-li církev československá při obřadech řeč výhradně českou, není to právě nejvýraznějším převzetím dědictví husitského.

Jest to v přední řadě agitační prostředek, který selhává nyní již proto, že sami katoličtí biskupové naši pečují o rozmnožení práv českého jazyka v liturgii.

Stěžejní zásadou husitů a Čes. bratří naprosto nebyla svoboda svědomí a přesvědčení. Účast na službách božích nebyla u nich dobrovolná, nýbrž nucená. Sám Hus vybízel vrchnosti, aby fysickou mocí nutily liknavce k účasti na bohoslužbách.

Kališníci krutě pronásledovali České bratry pro věroučné odchylky již za Jiřího z Poděbrad. Nepřáli náboženské svobody ani Táborům, ani katolíkům. Čeští bratři pak mluvili s velikým odporem o těch křesťanech, kteří jinak věřili.

Církev československá také zrušuje nucený celibát. Ale takto nenavazuje na původní tradici ani husitskou ani českobratrskou.

Sám Hus hájil povinnosti spojené s celibátem velice rázně, při čemž mluvil o ženském pohlaví příkře, až nespravedlivě. Na př. napsal: »Nemůž celým srdcem přebývati s Bohem, ktož ženskými přístupy jest svázán . . . Mnoho jest ustavení, aby kněží s ženami neobcovali«; ale nedbání a úlevy jsou kněžím na věčné zatracení. Žena prý jest »ustavičná škoda, pohanění člověcké«. Provinilé kněze neomlouval přísností zákona, ale vyzýval církevní vrchnost, aby je trestala.

Církev husitská na zachování kněžského celibátu podnikla kroky ještě důraznější než církev katolická. Na husitské synodě kněžské r. 1421 zakázány kněžím jakékoli zbytečné společenské styky s ženským pohlavím; za těžké provinění v té příčině byl pro kněze rok žaláře, za opětné provinění vyloučení.

Teprve s příchodem protestantství počalo se v Čechách duchovenstvo ženiti. Husitská konsistoř přísně bděla nad tím, aby její kněžstvo sňatků neuzavíralo. Kněžský sňatek byl považován v církvi husitské za neplatný, pokud existovala.

Zrovna tak nucený kněžský celibát platil u Českých bratří. Luther to vytýkal Jednotě jako chybu. V druhé polovici XVI. století, kdy již původní řády bratrské jednoty byly valně změněny,

bylo dovoleno bratrským kněžím vstupovati ve sňatek jen s vůlí starších. Protestantský kněz Kyrmezer v Uher. Brodě r. 1578 jízlivě mluvil o kněžském celibátu v Českobratrské jednotě.

Zásadně a prudce bojovali proti celibátu sektáři lutherští, tedy ta církevní společnost, která k nám vnikla z Německa. Jakmile se v XVI. století oženil kdekoli kněz kališný, hned se vědělo, že zároveň přestoupil k církvi protestantské.

Tedy ani zrušení celibátu neznamená navázání na svéráznou křesťanskou kulturu českou, vyvinuvší se působením Soluňských apoštolů, mistra Husa a Českých bratří.

Povaha a situace církve československé.

Již ten název snadno svádí k bludu. Slovenští katolíci po svolání výboru jmenované církve měli schůzi v Žilině, kdež prohlásili hnutí schismatického kněžstva za zrádné a škodlivé pro celou republiku. Zvláště pak se ohradili proti názvu »Československá církev«, konstatující toto: »Schůzi, kdy se odtržka stala, nebyl žádný Slovák přítomen a všichni Slováci tuto akci odsuzují.« Sám spoluzakladatel nové církve dr. Farský vyjádřil se k referentovi »Nár. listů«: »Zanášeti na Slovensko naše hnutí vůbec nehodláme.« (Nár. listy 12. ledna.) Tedy jakým právem volen název takový, který svádí k domněnce, že ta církev byla založena i od Slováků?

Ještě významnější jest, s jakou podporou se ta církev ustavila. V protestním svolání Jednoty katol. duchovenstva ze dne 8. t. m. se praví, že usneseno prohlásiti církev samostatnou na poradě, již se účastnila i Volná Myšlenka. (Venkov 8. led-

aa.) »Věstník katol. duchovenstva« konstatuje podobně: »Sjezd předcházela důvěrná porada, na níž účast brali předáci pro hnutí z kněžstva, ze Sokolů a docela i z Volné Myšlenky«. (21. ledna.) To jest jistě něco neslýchaného. Jiné sekty opíraly se o idey, prohlašovaly, že chtějí obnoviti církevní poměry prvokřesťanské a pod. Ale tu vidíme, jak kněží dorozumívají se s tou společností, která fanaticky potírá křesťanský názor světový vůbec; vždyť předáci Volné Myšlenky netoliko potírali víru v existenci Boží, ale docela proti nejvýmluvnější historii odvažovali se tvrditi, že Kristus sám ani neexistoval. Jaká může býti vnitřní, ideová síla společnosti, která se chytá pomocné ruky občanů, jdoucích cestou opačnou? Hus by věru užasl.

Již také v protikatolickém tisku oznámeno, že vláda podá Nár. shromáždění návrh zákona, aby se církev katolická dělila o své statky a důchody s novou církví.

Hlavními průkopníky nové církve jsou vlastně vládní úředníci. Pod svoláním z 10. ledna čteme tyto dva první podpisy: B. Zahradník-Brodský, farář v Ouběnicích, nyní odborový rada v m'n. školství a národní osvěty. Thdr. Karel Farský, profesor náboženství v Plzni. První měl se podepsat správněji »bývalý farář«, protože od prosince roku 1918 již farářem v Ouběnicích není; nadto sami ouběničtí věřící dali na jevo proti němu veliký odpor. Druhý není již od listopadu 1919 profesorem náboženství v Plzni, nýbrž rovněž úředníkem v ministerstvu školství a národní osvěty. Hus, Rokycana, Augusta, Komenský a jiní čeští rozkolníci houževnatě se kněžského svého úřadu drželi i v době vyžadující velikou obětavost. Zde však vi-

díme, že sami přední harcovníci nové církve napřed se utekli pod ochranná křídla těch politiků, kteří křesťanského názoru světového nemají; zaměnili kněžský úřad za službu u vlády a pak teprve prohlásili rozkol. Pány přijal do svých služeb ministr Habrman. Člen vlády Staněk se dostavil na schůzi dne 8. ledna, aby přítomné ujistil svou přízní. Tisková kancelář, kterou řídí bývalý redaktor »Práva lidu«, oznamuje rozkolné církvi soustavně konání bohoslužeb. Tolik jisto, že socialisté a volnomyšlenkáři by naprosto neprojevíli přízně církvi takové, která by znamenala faktickou obnovu síly křesťanství.

Dřívější sekty vznikaly a mohutněly bojem ideovým, zápalem pro zvláštní kladné hodnoty. Zde však vidíme hlavně požadavky vnější; nejvíce nová církev mluví o zrušení nuceného celibátu a o české bohoslužebné řeči. Tato církev přejímá »prozatímně« dosavadní řád církve římsko-katolické. Tedy nikoli jasný programový cíl. O věcech velice podstatných teprve se bude tedy přemýšlet. Pánové hledí získati údy nové církve tím, že za stěžejní zásadu její prohlašují svobodu svědomí a náboženského přesvědčení. Ale to jest již stará otřelá fráze, s kterou ostatně výbor přichází hodně pozdě. Nejrůznějších odstínů svobody (jež jsou velice laciné) jest již u nás tolik, že by se mohla vyvážeti celými vlaky. Rozvážní Čechové bez rozdílu stran se shodují v přesvědčení, že už není potřebí zakládání nových spolků na výrobu svobody, nýbrž naopak na posilu pořádku, ukázněnosti a na uskutečnění jasně vytýčených cílů. Vždyť se ve zmatcích přímo topíme; sám president Masaryk nyní klade důraz na obnovu úcty k autoritě.

Mluví-li se v svolání církevního výboru o svobodě svědomí a dobrovolné účasti na službách božích, ale zároveň o základě evangelia Kristova, pak znalci bible se diví. Kristus naprosto neříkal židům, že si mohou věřit jakkoli. Naopak přísně káral jejich nesouhlas, hrozil té »svobodě« věčným zatracením; kázal proti židům jinak smýšlejícím v jejich vlastních synagogách a školách, ba i ve velechrámu. — Ostatně, který pak spolek se zakládá proto, aby se jeho stanovy nezachovávaly? Nemusí-li pak v novém náboženském sdružení dbáti členové ani příkazu Desatera o svěcení dne svátečního, mohou beze všeho splynouti s Volnou Myšlenkou.

Jestliže pánové mluví o svobodě svědomí, seznávají přece velmi dobře, že žádné svědomí netrpí tak velikého útlaku jako právě katolické. Měli tedy velmi častou a vhodnou příležitost zastati se svobody, když katoličtí duchovní v samých chrámech byli znásilněni, když byli tupeni a šikanovali ctitelé marianští a svatojanští, když káceny sochy a kněžstvu zapovídána na kazatelkách i ta politická slova, která byla s náboženskými zájmy v nejtěsnějším spojení. Tenkrát měli pánové vystoupiti s plamenným protestem, když se vylučovalo náboženství naše i s kříží ze škol, když byla katolická školní mládež nuceně přidržována k husitským schůzím, na nichž se proti naší církvi brojilo. Tenkrát měli páni hájiti svobodu, kdy velice svědomité řeholní učitelky byly vyháněny netoliko ze škol, ale i z obydlí postavených za jejich poctivá věna. Jenom naše církev byla pronásledována. Tehdy však jsme nečetli obrněných protestů ani Zahradníka-Brodského ani dra. Farského;

bylo příjemnější sedět za větrem než vystavovati se novým a novým útokům moderních násilníků, kteří cizím haličským spekulantům u nás poskytovali svobodu velikou, ale zároveň usilují vyvlastniti majetek katolických kostelů. Ano — pohodlnější jest spojití své hlasy se stranami vládnoucími, ačkoli přece žádný český protikatolický občan teď zvláštní podpory své svobody nepotřebuje. Komu se »nesvoboda« naší církve nelíbí, může kdykoli z ní vystoupiti bez obavy o existenci; vždyť naopak vidíme, že občanům bezkonfesním v republice kyne zaopatření nejlepší.

Jestliže věda mohutní a pracuje na základě rozumových výzkumů, křesťanské církve se udržují a kvetou na základě autority. Vždyť samo Zjevení není výronem moudrosti lidské, nýbrž darem i závazkem Nejvyšší autority. A kdo chce na půdě náboženské něco velikého vykonati, musí dokázati, že má poslání od uznané autority. Sv. Pavel na př. napsal: »Na místě Kristově poselství konáme, jako by Bůh skrze nás napomínal.« (II. Kor. 5, 20.) Od koho pak byli zakladatelé nové církve posláni? Vyhotovili si legitimaci poslání a autority sami; ba jakkoli mluví o zdemokratisování církve a spoluvládě laiků v ní, nepřizvali na schůzi dne 8. ledna ani dostatečný počet laikův opravdu věřících a náboženské povinnosti plnících. Docela tak si vedli opatrně, že do té chvíle, co toto píšeme, neoznámili veřejně seznam kněží, kteří se vlastně do nové církve přihlašují. Je to opravdu zvláštní, ale velice příjemná taktika! Kněží, kteří se rozloučili s věroučnými články katolické církve dávno před 8. lednem a kteří dotvrdili svůj dogmatický rozchod rozkolem, z hmotných osobních důvodů

spravovali a spravují věřící katolíky, učí ve škole katechismu, který utvrzuje autoritu římskou, mluví o církevní poslušnosti a pod. Dr. Farský docela se přiznal, že byl po odchodu arcibiskupa Huyna kandidátem na pražské arcibiskupství.

Budiž v té věci jasno! Nynější rozkol zasahuje do katolické věrouky podstatně — ba silněji než rozkol husitský. Odštěpenci předně zcela zřetelně se staví proti našim článkům víry o prvenství papežově a známkách pravé církve. Nemohou doufati, že jim bude světiti kandidáty kněžství nyní biskup poslušnosti apoštolské a že jim dodá svěcené oleje k pomazání nemocných. Chtějí-li se tedy osamostatniti zcela, jsou nuceni veřejně změnit víru i v příčině toho svěcení. Podobně již před rozkolem věděli odštěpenci, že i jiné věroučné články při prohlášení schismatu samy sebou v nové církvi padnou.

Jestliže si dali odštěpenci posláním sami, o jakou autoritu se budou opírat? O církevní autoritu se opřít nemohou, protože přece sami jí vypověděli poslušnost a to slovy nenávistnými. Jak potom budou učit děti o povinnosti poslouchati církve? Také ztratí všeliký vliv jejich doporučování a hájení autority státní. Jak se chtějí odvolávat k autoritě vlastního svědomí? Vždyť svědomí znamená povinnost, závaznost, ale pánové v té příčině sami prohlašují svobodu.

Jest jim možno odvolávat se k národu? Evangelická církev trvá v církevní roztržce vlastním způsobem; odštěpenců jiného druhu nepotřebuje. Notoričtí nevěrci v samém Národním shromáždění svolali, že nechtějí býti křesťany. Lid katolický, pokud upřímně věří, nekřičel revolučně po čes-

kých bohoslužbách a zrušení celibátu, nýbrž naopak horečně a úsilně kněze vyzýval, aby se ho zastali proti vlkům hitavým. A jaké odvolání k zástupcům národa, kteří přece připravují radikální odluku církve od státu? Odvolávati se pak k těm mocným politickým stranám, které vědomě a houževnatě usilují o šíření atheismu, jest při nejmenším zbytečno.

Mohou snad odštěpenci se odvolávati na doby apoštolské? Stádce sv. Petra přece nezakládalo církve národní. Sv. Pavel napsal, že Kristus není rozdělen a spolu se sv. Janem přísně vystoupil proti kacířům. Nehleděli se tedy sv. apoštolé vloučiti do přízně lidu heslem o svobodě přesvědčení.

Nová církev rozvoji náboženského života nepřispěje. Lidé, kteří na české kázání nechodí, kteří se český Otčenáš nepomodlí ani za rakví příbuzného a kteří český katechismus ze škol vylučují, přece nestojí o českou bohoslužbu ani při mši sv. Snad na některých místech ze vzdoru proti Římu (ale nikoli z vroucí víry) sami socialisté a volnomyšlenkáři v prvních několika týdnech hustě kostel kněze rozkolného budou navštěvovati; ale kde není víra, tam návštěva přestane ihned, jakmile bude dokonáno — dílo rozkladu. Rozkol však neprospěje ani republice. Slováci nehněvali se na Čechy pro celibát nebo církevní latinu, ale naopak pro potupy, způsobené katolickým institucím. Již dnes proti nové církvi protestují. Maďaři a Němci na Slovensku mají teď více o jednu záležitost k podpichování. V době prohlášení nové církve ucházejí se o přízeň katolíků na Těšínsku jak Češi tak Poláci. Prospěje tedy církevní rozkol české věci v území tak choulostivém? Čeští katolíci na Ra-

tibořsku zachovali svou národnost právě zásluhou katolických kněží. Na církevní rozkol nemají ani pomyslení v době, kdy se jedná o jejich přivtělení k našemu státu. Němečtí katolíci, čtouce prohlášení rozkolníků, zvyšují nyní své nacionální požadavky v Čechách; což vládě, která zaujala k Němcům stanovisko stejně značně příznivé, ovšem přijemné není. Jest také otázka, jak by se vedlo knězi církve československé v kraji jazykově smíšeném, kde by byli Němci a — dvoje nebo troje vyznání mezi Čechy. Či budou odštěpenci působiti jen v územích čistě českých a menšiny nechají na pospas Němcům? Nová církev tváří se, jako by přinášela svobodu; zatím však sama brzy bude nucena kořiti se nejrozličnějším elementům. Musí vyjednávat jak se státem tak s obcemi, s jinověrci, zástupci politických stran atd. Bude-li záviseti na milosti a nemilosti laiků, dočká se ještě většího ujařmení než církev doby knížecí nebo husitská. Tehdy aspoň poroučeli duchovenstvu laikové, kteří pevně věřili. Ale již nyní hlásí se k spolurozhodování občané, kteří spíše pokládají církev za nutné zlo, za přežitek starých časů než za obrodný kvas národa.

Národ náš imponuje cizině svými legionáři, ale nikoli protikatolickými akcemi, jak jest dobře známo. Sám Wilson vysoce ctí Benedíkta XV. a nebojí se, že katolictví poruší národní charakter Spojených států. Papeži vzdávali již za války nadšený hold i jiní četní a to vynikající jinověrci. Právě papežství osvědčilo v době nejkrutějších bojů, že jest ochrannou střechou malých národů. Sám ministr dr. Beneš vyznal, že v době německých vítězství papežská stolice chovala se k požadavku

české samostatnosti korektně a loyálně. Získá tedy naše republika v cizině rozkolem špatně připraveným? Vždyť se zároveň ví, že politikové čeští, kteří od Říma žádali věci i nemožné, projevovali ducha náboženského mnohem méně než zástupci kteréhokoli národa jiného; vždyť v nesčetných historických projevech politici předáci našeho lidu úzkostlivě se vyhýbali i slovu »Bůh.«

Rozkolníci již předem prozrazují, kde hodlají pro sebe těžiti: tam totiž, kde udržela pernou práci a velikým bojem náboženského ducha církev katolická. Proč jen se nevrhnou plnou silou na agitaci do zájmových okrsků evangelických a židovských nebo do oblastí volnomyšlenkářských?

Že se vlivní politikové tváří k nové církvi sympaticky, jest děkovati za to té okolnosti, že právě katolíci svou organizací osvědčili nezlomnou sílu i v republice. Nebýti pružného života v českém katolictvu a straně lidové, ani by si socialisté a volnomyšlenkáři odštěpenců nevšimli; znásilnili by jednoduše beze všech debat kněžstvo všecko.

Posud z kruhu odštěpeců zaznívaly velice prudké kritiky poměrů katolických (jako by nezasloužily spíše pokárání fanatické přemety živlů nekatolických). Nuže — nechť tedy pracuje nová církev konečně také pozitivně. Vždyť nemusí býti úkolem jen katolíků obracet moderní pohany ke Kristu a chrániti lid český před náboženskou anarchií. Tudiž po velké kritice nechť nastane drobná, obětavá a obtížná práce!

My víme tolik, že v Čechách není cizí víra ta, za kterou zemiřeli sv. Václav a sv. Vojtěch a kterou vroucně vyznávali Arnošt z Pardubic a Otec vlasti.

Řídí dr. Jan Konečný.

Tiskne: Biskupská knihtiskárna v Hradci Králové.

Adresa administrace: „Č A S O V É . Ú V A H Y“,
Hradec Králové (Adalbertinum).